

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Liikenne- ja viestintävaliokunta keskiviikko 11.09.2024 klo 11.15 / HE 57/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

Etelä-Savon ELY-keskuksen asiantuntijalausunto HE 57/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle kyberturvallisuudirektiivin (NIS 2 -direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi – Vesihuolto ja jätevesisektori

Etelä-Savon ELY-keskus on hallituksen esityksessä kyberturvallisuuslaiksi nimetty valvovaksi viranomaiseksi *vesihuoltosektorin* (juomavesi ja jätevesi) ja *jätehuoltosektorin* osalta.

Vesihuolto

Vesihuolto on yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria ja yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittinen palvelu. Toimivasta vesihuollosta on riippuvaisia yhdyskuntien asukkaat ja vesihuollon kriittiset asiakkaat mm. terveydenhuolto ja elintarviketeollisuus.

Kyberturvallisuuden yleistilannetta vesihuoltosektorilla on arvioitu useissa selvityksissä. Selvitysten perusteella vesihuoltotoimialalla on paljon parannettavaa ja sen keskeinen rooli yhteiskunnan toimivuudessa vaatii investointeja ja osaamista vastatakseen siihen kohdistuviin kyberuhkiin. Vesihuoltolaitoksiin on maailmalla kohdistunut kyberhyökkäyksiä.

Kyberturvallisuuslain velvoitteet koskevat arviolta noin kolmeakymmentä Suomen suurinta vesihuoltolaitosta, pääosin suurimpien kaupunkien vesihuoltolaitoksia. Suomessa vesihuoltolaitoksia on yli tuhat.

Vesihuoltosektorille kyberturvallisuuden lakivelvoitteet ovat uusia, eikä valvontaa kyberturvallisuuden osalta ole aiemmin ollut. Asiantuntevalla ja riittävällä valvonnalla voidaan osaltaan parantaa laitosten riskienhallintaa ja parantaa koko sektorin kyberturvallisuutta.

Hallituksen esityksessä on arvioitu vesihuoltosektorin valvontaan tarvittavaksi lisäresurssiksi Etelä-Savon ELY-keskukselle (Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala) 3 HTV ja noin 100 000 euron vuosittainen ostopalvelumääräraha. Tämä arvioitu resurssi on välttämätön uudelle valvontatehtävälle ja täysin uudelle valvonnan osa-alueelle, jonka osaamista organisaatiolla ei ennestään ole.

9.9.2024

Jätehuolto

Jätehuolto on tunnistettu yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kriittiseksi palveluksi osana talouden, infrastruktuurin ja huoltovarmuuden turvaamista. Toimivasta jätehuollosta ovat riippuvaisia yhdyskuntien asukkaat, yksityinen ja julkinen palvelusektori ja laajalti elinkeinotoiminta. Toimiva jätehuolto turvaa käytöstä poistettujen materiaalien talteen ottamisen ja käsittelyn sekä ihmisten terveyden, että ympäristön kannalta turvallisesti. Kiertotalouden kehittämisen kannalta toimiva jätehuoltojärjestelmä on yksi keskeisiä tekijöitä. Jätehuollossa on siirrytty yhä enemmän verkostomaiseen toimintaan ja laitosmaiseen jätteiden käsittelyyn, mikä lisää myös kyberturvallisuusriskien merkitystä sektorilla.

Jätehuoltosektorin kyberturvallisuuden yleisilanteesta ei ole selvää kokonaiskuvaa tiedossa. Ottaen huomioon mm. vesihuoltosektoria koskevat selvitykset, tilanteen voi arvioida olevan saman tyyppinen.

Kyberturvallisuuslain velvoitteiden on arvioitu tilastokeskuksen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän YTJ:n tietojen pohjalta koskevan alustavasti noin 30 yritystä. Alalla olevien kunnallisten taseyksiköiden ja liikelaitosten sekä pienempien toimijoiden määrä on huomattavan suuri, minkä lisäksi erityisesti sektorin kiinnostavuuden kasvaessa toimijakenttä muuttuu koko ajan. CER-direktiivin mukaisten kansallisesti kriittisten toimijoiden kriteerejä ei myöskään ole vielä määritetty. Lopullinen velvoitteiden piiriin kuuluvien toimijoiden määrä on siten vielä hyvin avoin.

Jätehuoltosektorille kyberturvallisuuden lakivelvoitteet ovat uusia, eikä valvontaa kyberturvallisuuden osalta ole aiemmin ollut. Jätelainsäädännössä ja ympäristönsuojelulainsäädännössä ei ole erityisesti tieto- ja kyberturvallisuusasioiden sääntelyä. Nykyisiä ns. Y-alustan järjestelmiä ei myöskään ole suunniteltu tarvittavien turvaluokiteltujen aineistojen käsittelyyn, niissä ei voi käsitellä mm. henkilöstö- tai taloustietoja, eivätkä ne siten ole sellaisenaan käytettävissä valvontaan tai toimijoiden seulontaan. Asiakirjoja toki voidaan organisaation asiakirjanhallintajärjestelmään tallentaa turvaluokiteltuna. Tehtävä edellyttää myös uutta osaamista. Asiantuntevalla ja riittävällä valvonnalla voidaan osaltaan parantaa laitosten riskienhallintaa ja parantaa koko sektorin kyberturvallisuutta ja siten turvata yhteiskunnan toimintaa myös kriisitilanteissa.

Hallituksen esityksessä on arvioitu jätehuoltosektorin valvontaan tarvittavaksi lisäresurssiksi Etelä-Savon ELY-keskukselle 1 HTV kertaluonteista ja pysyvää 1,5 HTV resurssia, minkä lisäksi järjestelmän kehittämiseen 0,2 M€ kertaluonteista kustannusta ja arviolta 0,05 M€ ylläpitokustannuksia. Tämä arvioitu resurssi on välttämätön uudelle valvontatehtävälle ja täysin uudelle valvonnan osa-alueelle, johon ei ole vapaata resurssia käytettävissä.

9.9.2024

Asiantuntijalausunnon on vesihuollon osalta laatinut ryhmäpäällikkö Ilkka Juva (ilkka.juva@ely-keskus.fi) ja jätehuollon osalta yksikön päällikkö Eira Luokkanen (eira.luokkanen@ely-keskus.fi). Antavat tarvittaessa lisätietoja.

Tämä asiakirja ESAELY/1016/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/1016/2024 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Juva Ilkka 09.09.2024 17:46